

Bu konu nereden çıktı diye sorarsanız, okuduğum kitaptan çıktı. Arada konu değiştirmek için farklı kitaplar okurum, bu sefer buna rastladım. Antik tarih profesörü Christian Mann'ın aynı isimli 130 sayfalık kitabını okudum. Konuyu bilen bu kadar sayfada o kadar iyi anlatıyor ki...

Gladyatör konusunu sadece filmlerden biliyordum ve bir de Spartaküs isyanından... Roma imparatorluğu zamanında tarihin en başarılı köle ayaklanması sayılan bu isyanda gladyatörler ön plandaydı. İsyanın bastırılması üç yıl sürüyor.

Önceki yazılardan birisinde belirtmiştim, Spartaküs ve birlikte hareket ettiği gladyatörler klasik köle değiller, elit köle statüsüne giriyorlar. Bunlar eğitim görmüş köleler ve toplum içinde dağılmış kölelerin aksine birlikte kalıyorlar ve hareket edebiliyorlar. 500-1000 kişinin kaldığı gladyatör kışlaları bulunuyor.

Kirk Douglas'ın oynadığı Spartaküs filmi de yaşanan gerçeği değil, filmin ürettiği gerçeği yansıtıyor.

Gladyatörler kölelerden, savaş esirlerinden, gönüllülerden ve ceza almış mahkumlardan oluşuyor. Filmdeki düzeyde bunlara yönelik kötü muamele bulunmuyor. Nedeni açıktır, bu insanların bedenleri iyi durumda olmaları gerekiyor. Beslenmeleri iyi, sağlık hizmetleri yeterli...

Et değil tahıl ağırlıklı besleniyorlar.

Efes'te Avusturyalı arkeologlar tarafından bulunan gladyatör mezarlığındaki kemiklerin analizinden bu bilgilere ulaşılabiliyor.

Gladyatörlerle ilgili bazı bilgileri yanlış biliyoruz diyelim ama kitabın asıl önemi konunun

Roma'daki toplumsal önemini açıklamasından geliyor.

Gladyatör savaşları büyük bir izleyici kitlesini çekiyor.

Roma askerleşmiş bir toplumdur ve gladyatör savaşları da bunun bileşenlerinden birisidir.

Arenada sabah vahşi hayvanlarla savaş var. Genellikle Afrika'dan yakalanıp getirilen vahşi hayvanlarla insanlar savaşıyor. Hayvanın öldürülmesi Roma'nın onu yakalayıp getirebilme ve öldürebilme gücünü gösteriyor. Hayvanı öldürebilmek doğaya karşı üstünlük olarak görülüyor.

Öğleyin idamlar gerçekleşiyor. Kimisi değişik yollarla öldürülüyor kimisi ise aç bırakılmış vahşi hayvanlar tarafından parçalanmaya bırakılıyor.

Büyük seyirci kitlesi bunları izledikten sonra öğleden sonra gladyatör savaşları başlıyor. Ortalama 5-8 savaş izleniyor.

Arenadaki oturma düzeni Roma'nın sınıf yapısına göre gerçekleşiyor. En önde senatörler ve imparator, ardından varlıklı kişiler ve en arkada köleler... Oturma sırası politik ve ekonomik etkinliğe göre...

Filmlerde gladyatör savaşının mutlaka ölümle bittiğini görürdük ama gerçek böyle değil, tersine savaşların çoğu ölümle bitmiyor. Burada çok önemli bir uygulama var.

Gladyatörlerden birisi diğerini yere serip kılıcını göğsüne dayamışsa ya da taraflardan birisi gerek yaralanması ve gerekse de başka nedenden dolayı savaşı sürdüremiyorsa veya başka bir ihtimal olarak taraflar birbirlerine üstünlük sağlayamıyorsa, ikili savaşı yakından izleyen hakem tarafları durduruyor. Bundan sonra ne olacağına alkışlar ve bağırımlarla izleyici karar veriyor. Eğer yenilen taraf iyi bir performans sergilemişse, iyi bir savaşçı olduğunu göstermişse, öldürülüyor. İki taraf da iyi savaşçı olduklarını sergilemişse, ikisi de alkışlanıyor.

İmparator izleyicinin verdiği karara uymak zorundadır, kural böyle...

Gladyatör savaşının Roma gibi köleci bir toplumdaki “demokratik” işlevini, düzenin sağlanmasına yaptığı katkıyı bu kitaptan hayretle öğrendim.

İzleyiciler farklı görüşlere sahip olurlarsa ne olur, sorusu havada kalıyor çünkü böyle bir şey olmamış. Herkes askeri teknik konusunda bilgili, kimin iyi kimin kötü savaştığını ayırt edebiliyor ve buna göre ödüllendiriyor.

Kısa bir dönem kural değişmiş ve gladyatörlerden birisinin mutlaka ölmesi hedeflenmiş ama bu kısa sürmüş, yeniden eski kurala dönmüş. İzleyicinin isteğinin dikkate alınması gerekli görülmüş.

Roma İmparatorluğu'nun değişik bölgelerinde düzenlenen gladyatör savaşları sadece askeri gücüyle ünlü devletin bu gücünü sürekli geliştirmesi ve bunu sergilemesini sağlıyor, büyük bir kitle –köleler dahil- savaşan taraflardan birisinin hayatı hakkında karar veriyor ve imparator da bu karara uyuyor.

Antik Yunan askerleriyle Roma askerlerinin savaş tarzının farklı olmasında gladyatörlerin etkisi görülüyor. Yunanlılar sıra halinde dizilerek savaşırken, Romalılarda sıradan ayrılıp düşmanla tek savaşmak ön plandadır.

Gladyatörlük Roma kültürünün geniş bir alanda yayılmasının aracıdır. Askeri olarak örgütlenmiş bir köle toplumu ve bazı durumlarda kitle birlikte karar verebiliyor, imparator da kararı tanıyor.

Gladyatör olmak zorunda kalan köleler ve savaş esirleri üç yıl boyunca sağ kalırlarsa serbest kalıyorlar. Bunların ne oranda eşit Roma yurttaşı olacakları hakkındaki yasalar ise sürekli değişiyor.

Gönüllü olarak gladyatör olanlar da bulunuyor çünkü gladyatörlük toplumun gözünde yüksek bir konuma sahiptir. Gladyatöre takılan adlardan birisi “kadınların efendisi”dir.

Az sayıda kadın gladyatör de bulunuyor.

Yazar antik tarih uzmanı olduğu için gladyatörlüğü Roma İmparatorluğu’nda düzenin kendini yeniden üretmesi, ekonomik ve sosyal önemi yönünden incelemiştir.

Gladyatörlük çok masraflı... Uygun kişileri bulacaksınız, bunların eğitimiyle uğraşacaksınız ve pazarlayacaksınız...

Roma’da bu işi yapan firma türü kuruluşlar bulunuyor.

Gladyatörlük sadece Roma İmparatorluğu’na özgü çünkü başka toplumlarda görülüyor.

Ekonomik sorunlar ve Hıristiyanlığın Roma’da hakim olmasıyla milattan sonra 450 yıllarında sona eriyor. Hıristiyanlık şiddetin bu türüne karşı çıkıyor.